

Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmena • Ombudsperson Institution

IZVEŠTAJ SA PREPORUKAMA OMBUDSMANA REPUBLIKE KOSOVO

Po službenoj dužnosti
Br. 468/2019

*vezano za pozitivne obaveze u slučaju gđe. Z. S. garantovane Ustavom Republike Kosovo
i članom 3. Evropske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.*

Za: G. Aleksandër Lumezi, glavni tužilac
Državnog tužilaštva
G. Muja Ferati, predsednik
Nezavisne komisije za medije
G. Rashit Qalaj, direktor,
Generalna direkcija Policije Kosova
G. Skender Reçica, ministar,
Ministarstvo rada i socijalne zaštite
G. Agim Veliu, predsednik,
Opština Podujevo

Priština, 9 decembar 2019. godine

CILJ IZVEŠTAJA

- Ovaj izveštaj ima za cilj da skrene pažnju na pozitivne obaveze koje država ima što se tiče garantovanja bezbednosti i života građana kao u slučaju gđe. Z. S., koja je fizički napadnuta 29. maja 2019. godine u Lipjanu i 31. maja 2019. godine u Uroševcu od nekoliko građana, sve to kao ishod izazivanja mržnje na društvenim mrežama i raznim medijskim portalima. Izveštaj skrene pažnju i na granice slobode izražavanja u odnosu na druga prava i na opasnost narušavanja privatnosti, ljudskog dostojanstva, izazivanje nasilja, mržnje, netrpeljivosti ili narušavanja javnog reda.
- Izveštaj naglašava na neophodnost delovanja institucija Republike Kosovo, posebno organa za primenu zakona, bilo preventivnim merama kojima se garantuje život građana zemlje i obezbeđuje se njihovo slobodno kretanje.

Nadležnosti Ombudsmana

1. Ustav Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), u članu 132. stav 1. utvrđuje sledeće: *"Ombudsman nadzire i štiti prava i slobode pojedinaca od nezakonitih i neregularnih radnji javnih organa."*
2. Prema Zakonu br. 05/L-019 o Ombudsmanu, Ombudsman, između ostalog, ima sledeće nadležnosti i odgovornosti:
 - *"da skrene pažnju na slučajeve kada institucije krše ljudska prava i da podnese preporuke da se prekine sa takvim slučajevima, a kada je to neophodno da izrazi svoje mišljenje o stavovima i reagovanju odgovarajućih autoriteta u vezi takvih slučajeva;"* (član 18. stav 1. tačka 1.2).
 - *"da preporučuje Vladi, Skupštinu i druge nadležne institucije Republike Kosovo o pitanjima koje se odnose na unapređivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda, ravnopravnosti i nediskriminacije"* (član 18. stav 1. tačka 5).
 - *"da objavi obaveštenja, mišljenja, preporuke, predloge i svoje izveštaje"* (član 18. stav 1. tačka 6).
 - *"da preporuči donošenje novih zakona u Skupštini, izmene zakona koji su na snazi i donošenje ili izmene podzakonskih i upravnih akata od strane institucija Republike Kosovo"* (član 18. stav 1. tačka 7).
 - *"da pripremi godišnje, periodične i druge izveštaje o stanju osnovnih ljudskih prava i sloboda, ravnopravnosti i diskriminacije i da obavlja istraživanje o pitanjima osnovnih ljudskih prava i sloboda, ravnopravnosti i diskriminacije u Republici Kosovo"* (član 18. stav 1. tačka 8).
 - *"da preporuči Skupštini usklađivanje zakonodavstva sa međunarodnim standardima o ljudskim pravima i slobodama kao i njihovu efektivnu primenu"* (član 18. stav 1. tačka 9).

Slanjem ovog izveštaja sa preporukama nadležnim institucijama, kao i objavljivanje istog, Ombudsman namerava da obavlja gore navedene ustavne i zakonske odgovornosti.

Aktivnosti Institucije Ombudsmana

3. Ombudsman je 31. maja 2019. godine pokrenuo istrage po službenoj dužnosti, na osnovu članka objavljenog na portalu „*KlanKosova.tv*“, 29. maja 2019. godine, pod naslovom: „*Policija govori o "tajanstvenoj" ženi koja je viđena po Kosovu*“. Preko društvenih mreža, ali i u nekim portalima na internetu, izveštavano je da Z. S. je otela decu u nekoliko gradova, kao: u Mališevo, u Prizrenu i u Kosovom Polju. U snimku koji je proširen na društvenoj mreži „*Facebook*“ nalazi se fotografija žene na autobuskoj stanici u Mališevo sa natpisom: "*Čuvajte se ove žene, otima decu*". Ova informacija je brzo proširena u mnogim onlajn portalima na Kosovu, stvarajući široku zabrinutost za celu javnost. Sledećih dana onlajn portali na Kosovu su proširili informacije da osoba identifikovana na fotografiji je muškarac, ali je obučena kao ženska osoba i sumnjalo se da ova osoba bi mogla biti transrodna.
4. Dana 28. maj 2019. godine, onlajn portal "*Gazeta Metro*" objavio je informaciju da portparolka Policije Kosova za region Đakovica tvrdila da, dok Z. S. je boravila na autobuskoj stanici u Mališevu, bila je slikana od nekoliko mladih ljudi (učenici srednjih škola), koji kasnije ovu fotografije sa njenim likom su postavili na društvenim mrežama sa ciljem ismejavanja i šale, napisavši: „*Čuvajte se, hej. Opasno je po kućama!*“.¹
5. Prema informacijama koje je IO dobila od Departmana za reintegraciju repatriranih lica Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP), saznaje se da je gđa Z.S. repatrirano lice tri puta iz Belgije, 2011, 2014. i 2015. godine. Bila je korisnica nekoliko određenih usluga, uključujući plaćanje stanarine, međutim iz razloga česte emigracije, u procesu treće readmisije, nije iskoristila programe reintegracije, onemogućujući podršku za održivu reintegraciju. Predstavnicu MUP-a je u odgovoru dostavljenom IO-u takođe je tvrdila da zbog osetljivosti pitanja i ugroženosti, ovo ministarstvo je spremno da ponovo rešava pitanje Z.S. u centru za smeštaj, da obezbeđuje žrtvi psiho-socijalni tretman i adekvatnu podršku, po potrebi.
6. Dana 29. maja 2019. godine online portal „*Koha.net*“ objavio je vest sa naslovom: „*Policija negira da je Romkinja počinila krivična dela, njenu fotografiju su objavili nekoliko mladih za ismejavanje*“. Prema članku na ovom portalu, dotična žrtva je identifikovana od strane Policije Kosova, i ista je puštena, s obzirom da nije osumnjčena za nijedno krivično delo. Prema informacijama Policije Kosova, koje je objavio ovaj portal, saznaje se da je sve počelo kao ismejavanje od učenika srednje škole, koji su fotografisali ovu osobu, i zatim su širili po društvenim mrežama da se treba čuvati ove osobe.² Prema ovom mediju, razne grupe na društvenim mrežama lažno su alarmirale za opasnost koju predstavlja jedna žena, koja je viđena u različitim gradovima Kosova.³
7. Istog dana, portal „*Koha.net*“ objavio vest sa naslovom: „*Nekoliko mladih u Lipljanu napali su Romkinju, jedan od njih oborio je na zemlji pesnicom u potiljak glave*“.
8. Dana 30. maja 2019. godine u medijima je najavljen protest i isti je održan u Prištini u znak solidarnosti sa žrtvom Z.S. protiv napada na nju. Učesnici na ovom protestu ocenili

¹ Prema članku: "Romkinja koja se napada: Ova je njena priča, došla je iz Belgije i postala žrtva društvenih mreža", objavljen od portala Gazetametro.net dana 1. jun 2019. godine.

² Prema članku: „*Policija negira da je Romkinja počinila krivična dela, njenu fotografiju su širili nekoliko mladih za ismejavanje*“, objavljen od strane portala „*Koha.net*“, 29. maja 2019. godine.

³ Prema članku: „*Nekoliko mladih napadaju Romkinju u Lipljanu, jedan od njih oborio je pesnicom u potiljak glave*“, objavljen od strane portala „*Koha.net*“, 29. maja 2019. godine.

su da napad na dotičnu osobu, izvršili lica, koja između ostalog, imaju homofobične stavove, i zatražili su od državnih institucija da preduzimanju hitne mere protiv potencijalnih počinitelja.⁴

9. Dana 31. maja 2019. godine predstavnici civilnog društva koji zastupaju interese romske zajednice, novinari, studenti i intelektualci, poslali su Javno pismo Nezavisnoj komisiji za medije, Ministarstvu unutrašnjih poslova i Instituciji Ombudsmana, u vezi sa nedavnim napadima, kako su oni tvrdili, protiv pripadnika romske zajednice na Kosovu. Putem ovog pisma, oni su zatražili da odgovorne institucije preduzimaju konkretne aktivnosti u cilju sprečavanja takvih slučajeva.
10. Dana 31. maja 2019. godine Ombudsman je dobio informaciju da je gđa Z.S. ponovo napadnuta u gradu Uroševac. Predstavnici Ombudsmana sastali su se sa komandantom Policijske stanice (PS) u Uroševcu, od koga su dobili informaciju da je u ovoj policijskoj stanici pokrenut slučaj *Napad na lice* i identifikovana je jedna osoba kao mogući počinitelj napada, dok, u koordinaciji sa Glavnim tužiocem Osnovnog tužilaštva u Uroševcu, očekuje se smeštaj žrtve Z.S. u prihvatilište.
11. Medicinski tim iz Glavnog centra porodične medicine otišao je u policijsku stanicu (PS) u Uroševcu na poziv policijskih službenika da pruže medicinske usluge žrtvi, ali ona je odbila. Takođe komandir PS u Uroševcu je obavestio predstavnike IO-a da komuniciranje sa žrtvom je teško, jer ona ne komunicira na zvaničnim jezicima, nego samo na engleskom i na nemačkom.
12. Predstavnici Ombudsmana zatražili su informacije od komandira ovog PS-a ukoliko je žrtvi obezbeđen prevodilac na engleskom ili nemačkom jeziku, ali su dobili informacije da u ovoj policijskoj stanici nije zaposlen nijedan prevodilac na engleskom niti nemačkom jeziku. Takođe je zahtevana informacija o tome ukoliko tokom intervjua sa žrtvom su bili prisutni predstavnici Centra za socijalni rad (CSR) i psiholog, prilikom koje su dobili informacije da tokom intervjua je bio prisutan samo jedan predstavnik iz CSR-a. Takođe, predstavnici IO-a, dok su bili prisutni u policijskoj stanici, dobili informaciju da je osumnjičeni uhvaćen kao mogući izvršilac napada na žrtvu na gđu. Z. S. u Uroševcu. Lekari su tvrdili da žrtva je imala laku povredu na desnom obrazu. Takođe, predstavnik Ombudsmana razgovarao je sa predstavnikom CSR-a u Uroševcu, koji je tvrdio da oni nemaju angažovanog psihologa, zbog nedostatka budžetskih sredstava i da u takvim slučajevima traže pomoć od Glavnog centra porodične medicine u Uroševcu. Ali, prema njemu, psiholozi ovog centra rade od 8:00 ujutru do 14:00 posle podne, tako da tog dana nisu bili prisutni jer im je radno vreme završeno. Takođe, predstavnik CSR-a u Uroševcu tvrdio je da u takvim slučajevima Kancelarija za zaštitnike žrtava nije pozvana, jer se pozove samo u slučaju prijavljivanja slučaja nasilja u porodici.
13. Predstavnici Ombudsmana bilo je dozvoljeno da se sastanu sa žrtvom u kancelariji za intervju gde je ona bila smeštena u policijskoj stanici u Uroševcu. Činilo se da je bila izuzetno napeta, rekavši na engleskom da nju niko nije napao i da je tražila da se pušta i izlazi sa PS-a. Za to vreme u kancelariji za intervju je bio prisutan i predstavnik CSR-a u Uroševcu, kao i jedna službenica u policijskoj stanici u Uroševcu, koja se trudila da radi posao prevodioca sa engleskog na albanski i obrnuto. Kasnije, u PS-u u Uroševcu je bio

⁴ Prema članku: „*Napad na Romkinju, danas u Prištini protest protiv homofobije*“, objavljen od strane portala „*klankosova.tv*“, 30. maja 2019. godine.

prisutan i predstavnik Kancelarije za zaštitu žrtava u Uroševcu kao i nekoliko poslanika iz Skupštine Republike Kosovo iz zajednica Roma i Egipćana. Žrtva Z. S. je odlučila da bude smeštena u prihvatilištu u Uroševcu i da bude pod starateljstvom Policije Kosova do 3. juna 2019. godine a nakon toga, u dogovoru sa glavnim tužiocem iz OT iz Uroševca, da se razmotri mogućnost preduzimanja odgovarajućih mera kako je propisano važećim zakonima.

14. Prema dokumentaciji CSR-a u Uroševcu, koju ima i Ombudsman, vidi se da službenici iz prihvatilišta u kojoj je smeštena žrtva Z. S., dana 1. juna, dana 2. i 3. juna 2019. godine ponuđeno mu je psihičko –socijalno lečenje, ali ona je to odbila.
15. Dana 31. maja 2019. godine, vezano za napad na žrtvu Z. S., reagovalo je i Kosovsko udruženje novinara (AGK). Oni su izrazili njihovu zabrinutost zbog objavljivanja neproverenih vesti, koje su, kako navodi AGK, imale posledice u slučaju ove žene, za koju je rečeno da je „*opasna*“ i „*otima decu*“. AGK naglašava da ovaj oblik izveštavanja predstavlja kršenje ljudskih prava i kršenje profesionalnih novinarskih standarda i kršenje Etičkog kodeksa.
16. Na osnovu analize dokumentacije primljenu od CSR-a u Uroševcu, može se saznati da CSR u ovoj opštini nije podneo zahtev za starateljski nalog za žrtvu Z. S. Predstavnik Ombudsmana je kontaktirao sa jednim od službenika CSR-a u Uroševcu, koji je tvrdio da, zbog teritorijalne nadležnosti, nisu podneli zahtev sudu za starateljski nalog, pošto su saznali da žrtva Z. S., je stanovnica u opštini Podujevo.
17. Prema informacijama Ombudsmana, osnovni sud u Uroševcu odredio je meru pritvora od 30. dana osumnjičenoj osobi za napad na žrtvu.
18. Dana 3. juna 2019. godine, predstavnik Ombudsmana održao je informativni sastanak sa službenicima iz policijske stanice (PS) u Lipjane vezano za napad na žrtvu Z. S., dana 29. maj 2019. godine, u gradu Lipjane. Prema informacijama iz Policije Kosova, PS u Lipjane otvorila je slučaj za istragu. Na osnovu dokumentacije primljenu od PS u Lipjane, saznaje se da jedan zaposleni u ovoj stanici, 29. maja 2019. godine u 14:21 časova, putem imejla je obavestio nekoliko policijskih službenika, prema kojem, od 10:00 časova je primio informacije i telefonske pozive od mnogih građana da u gradu Lipjane je viđena žena, koja liči na ženu iz objavljivanja na društvenim mrežama i označena je kao osoba koja otima decu.
19. Ipak, PK je pustila žrtvu Z. S. iz policijske stanice u Lipjane, ali oko 17:20 časova, na istoj stanici primljena je informacija da u ulici „Skënderbeu“ nekoliko maloletnika verbalno su uznemiravali i napadali osobu ženskog pola. Prema dokumentaciji dobijenoj od PS Lipjan, policijski službenici su izašli na licu mesta i pokušali su da komuniciraju sa Z. S., ali ona je odbila da govori, dok, uvek preka opisu policijskog službenika, nisu primećene nikakve ozlede. Takođe, prema informacijama iz PK-a, iz baze u PK je upućeno da osoba Z. S. pošalje na autobusku stanicu u pravcu Prištine, jer prema dokumenata je rezultiralo da njeno prebivalište je Podujevo.
20. Dana 6. juna 2019. godine, predstavnik Ombudsmana primio je dosije predmeta od strane PS u Uroševcu, iz kojeg se saznaje da je 1. juna 2019. Osnovni sud u Uroševcu doneo Rešenje PPRM.br. 73/19, kojem je osobi za koju se sumnja da je napala žrtvu Z.S određena mera pritvora od 30 dana.
21. Dana, 13. juna 2019. godine, predstavnik Ombudsmana je bio u prihvatilište u Prištini. Službenici ovog prihvatilišta su tvrdili da je 3. juna 2019. žrtva dovedena u ovom

prihvatilištu na inicijativu ministra rada i socijalne zaštite. Prema njihovim rečima, žrtva Z.S. treba smestiti na neko stabilnije mesto. Prema informacijama IO-a, službenik predmeta iz CSR-a u Podujevu, do sada nije posetio nijednom žrtvu Z.S u prihvatilište.

22. Istog dana, 13. juna 2019, predstavnik Ombudsmana se sastao sa službenicima nezavisne komisije za medije (NKM). Oni su tvrdili da na osnovu važećeg zakona o NKM-u, nemaju mandat da postupaju protiv portala, nego samo protiv televizijskih i radijskih medija. Na pitanje predstavnika Ombudsmana koje su mere preduzete protiv televizijskih medija koje su objavile fotografije i video snimke napada protiv žrtve Z.S, službenici NKM-a su tvrdili da su imali javno reagovanje NKM-a i da komisija u okviru NKM-a koja ima mandat očekuje se da odlučuje o eventualnim disciplinskim merama protiv TV-a koja su emitovale vesti u vezi sa gđom Z.S, uključujući i snimak napada protiv nje u Lipljanu i Uroševcu. Oni su tvrdili da obaveštenje o takvim objavama poslato nekolicini medija i sada očekuju od njih odgovor na ovo pitanje. Prema njihovim rečima, očekuju se izmene aktuelnog zakona o NKM-u, prema kojem, za otvaranje portala, treba dobiti odobrenje od NKM-a. Predstavnik Ombudsmana je takođe tražio dodatne informacije o preduzetim radnjama NKM-a u vezi sa slučajem. Prema informacijama dobijenim od ove institucije, kao preliminarna radnja, NKM je reagovala javno za kršenje Etičkog kodeksa tokom izveštavanja nekoliko medija o konkretnom slučaju, i na jednoj od sednici komisije NKM-a razmatrane radnje nekoliko televizijskih kanala koji su emitovali ovaj slučaj, i tom prilikom, NKM, u skladu sa Zakonom o NKM-u, i Etičkim kodeksom, koji je na snazi, odlučila da se odgovorne strane sankcionišu Upozorenjem. Takođe, prema NKM-u, odgovorne strane se obavezuju da ubuduće posvećuju potrebnu pažnju zaštiti identiteta i integriteta osumnjičenih lica, kako bi postupali u skladu sa Etičkim kodeksom, koji je na snazi.
23. Predstavnik Ombudsmana je kontaktirao odgovornu službenicu za ovaj predmet u CSR u Podujevu. Ona je tvrdila da kao službenica ovog slučaja, još uvek nije posetila žrtvu Z.S, u prihvatilištu u Prištini, dodajući da ona neprekidno ima kontakt telefonom sa direktorkom ovog prihvatilišta. Predstavnik Ombudsmana je zatražio od nje dokumentaciju (spis) predmeta, koju je dobio do CSR-a u Podujevu.
24. Dana 19. juna 2019. godine, predstavnik Ombudsmana je kontaktirao predstavnicu administracije Državnog tužilaštva, koja je zatražila da joj se pismo u vezi slučaja pošalje elektronskom poštom.
25. Dana 21. juna 2019. godine, predstavnik Ombudsmana, putem elektronske pošte, poslao je dopis predstavniku Državnog tužilaštva, putem kojeg je tražio informacije o preduzetim radnjama od strane tužilaštva u vezi sa slučajem.
26. Dana 26. juna 2016. godine, predstavnici Ombudsmana sastali su se sa predstavnikom Državnog tužilaštva. S obzirom da je gospođa Z.S. po prvi put fotografisana u autobuskoj stanici u Mališevu od strane nekoliko lica, predstavnik Državnog tužilaštva telefonirao je glavnom tužiocu Osnovnog tužilaštva u Đakovici, koji je tvrdio da nema informacije u vezi sa preduzimanjem mera protiv osoba koje su objavile na društvenim mrežama fotografiju gđe Z.S. Takođe, predstavnik Državnog tužilaštva telefonirao Glavnom tužiocu Osnovnog tužilaštva u Prištini, u vezi sa merama povodom prvog napada u Lipljanu protiv gđe Z.S. Predstavnik Državnog tužilaštva je tvrdio da će informisati IO u vezi sa drugim informacijama o dotičnom slučaju.

27. Dana 27. juna 2019. godine, predstavnik Ombudsmana dobio je informaciju od predstavnika Državnog tužilaštva, prema kojem, za slučaj napada protiv žrtve Z.S. u Lipljanu određen tužilac slučaja od strane Osnovnog tužilaštva u Prištini, sa br. predmeta PPM.I.br. 211/19. Međutim iz komunikacije sa predstavnikom Državnog tužilaštva može se zaključiti da nije pokrenut nikakav postupak od ove institucije protiv osoba koje su po prvi put objavile fotografije i poruke za gđu Z.S. koje su rezultirale neistinite, kao i protiv medija koje su objavile fotografije i protiv televizijskih medija čiji su kanali objavili video snimke napada na ovu žrtvu.
28. Dana 29. juna 2019. godine, predstavnici Ombudsmana, uz učešće i psihologa IO-a, posetili po drugi put prihvatilište u kojoj je smeštena žrtva Z.S. Predstavnicom ovog prihvatilišta je informisala predstavnike Ombudsmana da je žrtva Z.S. posećena od strane Centra za urgentnu medicinu iz Prištine i njoj su pružene lekarske usluge. Predstavnicom prihvatilišta je zatražila nekoliko puta od psihijatra Centra za mentalno zdravlje iz prištine, koji je i rukovodilac Centra, da poseti žrtvu. Prema obaveštenju prihvatilišta, 1. jula 2019, žrtvu je posetio psihijatar Centra za metalno zdravlje iz Prištine i očekuje se izveštaj o njenom psihijatrijskom stanju.
29. Dana 5. jula 2019. godine, predstavnicom prihvatilišta obavestila ne predstavnika Ombudsmana o psihijatrijskom-psihološkom pregledu žrtve i nakon pružanja lekarskih usluga u zdravstvenim ustanovama, žrtva Z.S. je ponovo vraćena u prihvatilištu u Prištini.
30. Dana 8. jula 2019. godine, Osnovni sud u Uroševcu, Odeljenje za maloletna lica, odneo je Rešenje protiv optuženog maloletnog lica, izricanjem vaspitne mere: upućivanje u vaspitno-popravnu ustanovu u trajanju od jedne (1) godine, dok je istim rešenjem produžena mera pritvora do pravnosnažnosti presude.
31. Dana 11. septembra 2019. godine, predstavnik Ombudsmana, putem elektronske pošte je zatražio dodatne informacije od predstavnika PK-a u vezi sa pružanjem usluga prevođenja za lica u PK, kao u slučaju žrtve Z.S. kada ona ne znaju nijedan službeni jezik na Kosovu; zatražio je takođe informacije da li ima nekakav protokol o jezicima u PK u takvim slučajevima. Dana 24. septembra 2019. godine, predstavnik Ombudsmana, putem elektronske pošte, dobio je odgovor od strane predstavnika PK-a, prema kojem prema važećim zakonskim odredbama, uključujući Zakonik o krivičnom postupku Kosova i člana 24. stav 2.1 pravilnika o operativi u Policiji Kosova, izrađeno je *Obaveštenje Vodič za Policiju Kosova*, kao informacija za osumnjičeno lice i obaveštenje za prava uhapšenog lica, u tački 4. Vodiča utvrđen je prevodilac, gde piše: „*Vi imate pravo na besplatnu pomoć prevodioca ako ne razumete ili ne govorite jezik koji koristi policijski službenik*“. Takođe, u ovom odgovoru PK-a, kaže se, da u skladu sa odredbama zakonskih i podzakonskih akata i radi zabrane diskriminacije na jezičkoj osnovi, Policija Kosova, svako lice koje se saslušava, koje ne govori jezik na kojem se sprovodi postupak, obaveštava da ima pravo ne besplatnu pomoć prevodioca, ako ne razume ili ne govori jezik kojeg koristi policijski službenik.
32. Na kraju, prema obaveštenju iz Direkcije za zdravstvo i socijalnu zaštitu u opštini Podujevo od 13. novembra 2019. godine, Z. S. je smeštena u iznajmljenoj kući u Podujevu na period od četiri meseca, a plaćanje stanarine se podržava od Opština Podujevo.

II. RELEVANTNI PRAVNI INSTRUMENTI

33. Ustav Republike Kosovo u članu 1. stav 2. utvrđuje: „**Republika Kosovo je država svojih državljana.** Vlast Republike Kosovo se zasniva na poštovanju prava i sloboda svojih građana i svih lica unutar njenih granica“.
34. Član 21. stavovi 2. i 3. Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) utvrđuju sledeće:
„Republika Kosovo štiti i garantuje ljudska prava i osnovne slobode, predviđene ovim Ustavom“.
„Svi su dužni da poštuju prava i osnovne slobode ostalih“.
35. Član 27. Ustava utvrđuje: „Niko ne sme biti izložen mučenju, surovom neljudskom ili ponižavajućem postupanju“.
36. Ustav Republike Kosovo u članu 35. [**Sloboda kretanja**], stav 1. utvrđuje: „Državljanima Republike Kosovo i stranci koji su zakoniti stanovnici Kosova, imaju pravo na slobodno kretanje i izbor stanovanja u Republici Kosovo“.
37. Ustav Republike Kosovo, u članu 53. [**Tumačenje odredbi ljudskih prava**] utvrđuje: „Osnovna prava i slobode zagantovana ovim Ustavom se tumače u saglasnosti sa sudskom odlukom Evropskog suda za ljudska prava“.
38. Zakon br. 05/L-021 o zaštiti od diskriminacije, član 1. [**Cilj**], utvrđuje: „Cilj ovog zakona je uspostavljanje jednog opšteg okvira za sprečavanje i borbu protiv diskriminacije po osnovu nacionalnosti ili veze sa nekom zajednicom društvenog ili nacionalnog porekla, rase, etničke pripadnosti, boje kože, rođenja, porekla, pola, rodne pripadnosti, rodnog identiteta, seksualnog opredeljenja, jezika, državljanstva, religije i verskih ubeđenja, političke pripadnosti, političkog ili drugog mišljenja, socijalnog ili ličnog stanja, starosnog doba, porodičnog ili bračnog statusa, trudnoće, porodiljstva, imovinskog stanja, zdravstvenog stanja, ograničene sposobnosti, genetskog nasleđstva ili na drugoj osnovi, u cilju sprovođenja principa jednakog tretmana“.
39. Zakon br. 05/L-021 o zaštiti protiv diskriminacije, član 3. stav 1. [**Pojam diskriminacije**], utvrđuje: „Princip jednakog tretmana znači da neće biti nikakve neposredne ili posredne diskriminacije, u pogledu bilo kojeg navedenog osnova koji je određen u članu jedan (1) ovog zakona“; i član 2. utvrđuje: „Diskriminacija znači svako razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti, na bilo kom osnovu navedenom u članu jedan (1) ovog zakona, koji ima za cilj ili efekat da obezbedi ili ugrozi priznavanje, uživanje ili obavljanje, osnovnih ljudskih prava i sloboda koja su priznata Ustavom Republike Kosovo i važećim zakonodavstvom u Republici Kosovo“.
40. Zakon br. 05/L-021 o zaštiti protiv diskriminacije, član 4. stav 1.4 [**vrste nejednakog tretmana**], izrazom „Izazivanje diskriminacije“ smatra se: „Smatra se diskriminacija po osnovama utvrđenih u članu jedan (1) ovog zakona i obuhvata svako promovisanje mržnje kada se to radi namerno“; i stav 1.10 „Višestruka diskriminacija“: „Javlja se kada je diskriminacija zasnovana na bilo kojoj kombinaciji po osnovama koje uređuje ovaj zakon. Višestruka diskriminacija i višestruka osnova se tumači u skladu s okolnostima“.

41. Krivični zakonik br. 04/L-74 Republike Kosovo, u članu 202. stav 1. 1 [**Neovlašćeno slikanje i drugo snimanje**], utvrđuje: „*Svako lice koje bez ovlašćenja fotografiše, snima pokretnom slikom, ili na bilo koji drugi način snimi drugo lice u njegovom imanju, ili na bilo kom drugom mestu, gde to lice ima razumno očekivanje privatnosti, i na taj način ozbiljno prekrši granice tuđe privatnosti, kazniće se novčano ili kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) do tri (3) godine.*
42. Zakonik br. 04/L-123, član 6. stav 3. utvrđuje: „*Državni tužilac može pokrenuti krivični postupak u skladu sa stavom 2. ovog člana po prijemu informacija od policije, druge javne institucije, privatne institucije, građana, sredstava javnog informisanja ili na osnovu informacija dobijenih iz drugog krivičnog postupka po prigovoru ili predlogu oštećenog lica*“.
43. Zakon br. 04/L-044 o nezavisnoj komisiji za medije, u članu 1. utvrđuje cilj ovog zakona: „*Ovaj zakon ima za cilj utvrđivanje nadležnosti Nezavisne komisije za medije (u daljem tekstu: NKM), u cilju promovisanja razvoja zdravog tržišta audiovizuelnih medijskih usluga, koje služe svim građanima Republike Kosovo*“.
44. Član 3. stav 1. ovog zakona utvrđuje: „*NKM je nezavisan organ koji je nadležan za regulisanje, menadžiranje i nadgledanje frekventnog spektra emitovanja. NKM reguliše prava, obaveze kao i odgovornost fizičkih i pravnih lica koja pružaju audio i audiovizuelne medijske usluge*“.
45. Etički kodeks za pružaoce audiovizuelnih medijskih usluga (PAMU) u Republici Kosovo KPM-2016/03, donesen od strane Nezavisne komisije za medije (u daljem tekstu: Kodeks) u članu 1. utvrđuje: „*Cilj Etičkog kodeksa je definisanje pravila etike za Pružaoce medijskih usluga u skladu sa zakonskim odredbama koje su neophodne u demokratskom društvu; u skladu s etičkim principima, međunarodno prihvaćenim standardima i poštovanjem raznolikosti etničke, kulturne i verske baštine u Republici Kosovo; u interesu nacionalne bezbednosti, teritorijalnog integriteta i javne bezbednosti; za sprečavanje nereda i kriminala; za zaštitu ljudskog dostojanstva i prava; za zaštitu zdravlja i morala, za zaštitu dece, za sprečavanje otkrivanja poverljivih informacija, za očuvanje autoriteta i pravde bez predrasuda*“.
46. Kodeks, član 3. stav 1. utvrđuje: „*PMU ne treba da emituju materijal koji promovise ili podstiče zločine ili kriminalne aktivnosti, ili koji sadrži rizik od izazivanja štete, koja može biti smrt, povreda, oštećenje imovine ili bilo koji drugi oblik nasilja*“.
47. Kodeks, član 6. stav 1. utvrđuje: „*PMU treba da emituju vesti sa tačnošću i da dužnom nepristranošću. Oni ne treba da emituju materijal za koji znaju ili bi trebalo da znaju da je neistinit ili obmanjiv*“. Dok u stavu 5. utvrđuje: „*PMU imaju profesionalnu obavezu da blagovremeno izvrše ispravku bilo koje objavljene informacije za koju se utvrdi da je netačna kao i da priznaju svoju grešku. Ispravke treba planirati na odgovarajući način*“.
48. Kodeks, član 7. stav 3. utvrđuje: „*PMU ne treba da emituje materijale koji identifikuju uhapšena ili zatvorena lica, koja su napadnuta fizički ili verbalno na način koji unižava ili ponižava*“.
49. Kodeks, član 11. stav 1. utvrđuje: „*Moguća kršenja odredbe ovog Kodeksa, biće procesuirani i sankcionisani prema Zakonu o NKM-u*“.

50. Zakon br. 06/L-082 o zaštiti ličnih podataka, član 1. utvrđuje: „*Ovaj zakon utvrđuje prava, odgovornosti, principe i kaznene mere u vezi zaštite ličnih podataka i privatnosti pojedinaca. Ovim zakonom se određuju odgovornosti institucije koja je odgovorna za nadziranje legitimnosti obrade podataka i pristupa javnih dokumenata*“.
51. Zakon br. 06/L-082 o zaštiti ličnih podataka, član 3. stav 1.1, izraz **“Lični podaci”** ima ovo značenje: „*Svaka informacija koja se odnosi na fizičko lice čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi ('subjekt podataka'); fizičko lice čiji se identitet može utvrditi je lice koje se može identifikovati, direktno ili indirektno, naročito čiji identitet se može utvrditi na osnovu imena, identifikacionog broja, podataka o lokaciji, online identifikatora ili jednog ili više specifičnih faktora koji se odnose na fizički, psihološki, genetski, mentalni, ekonomski, kulturni ili društveni identitet tog fizičkog lica*“.
52. Zakon br. 06/L-082 o zaštiti ličnih podataka, član 3. stav 1.17, izraz **„Saglasnost subjekta podataka“** ima ovo značenje: *Slobodno izražavanje volje, dato slobodno, specifično, informisano i jasno, želja subjekta podataka, kroz koju on ili ona jednom jasnom izjavom ili radnjom pristajanja izražava svoju saglasnost za obradu ličnih podataka u vezi sa tim*“.
53. Zakon br. 06/L-082 o zaštiti ličnih podataka, član 3. stav 1.25, izraz **„Osetljivi lični podaci“** ima ovo značenje: „*Lični podaci koji otkrivaju etničko ili rasno poreklo, političke ili filozofske stavove, versku pripadnost, članstvo u sindikat ili bilo koji podatak koji se odnosi na zdravstveno stanje ili seksualni život, svako učešće ili uklanjanje iz krivičnih ili prekršajnih evidencija zadržanih u skladu sa zakonom. Biometrijske karakteristike se smatraju i osetljivim ličnim podacima ako iste omogućuju identifikaciju subjekta podataka u vezi sa bilo kojom od gore pomenutih okolnosti u ovoj tački*“.
54. Zakon br. 06/L-082 o zaštiti ličnih podataka, član 5. stav 1. utvrđuje: „*Obrada podataka je zakonita samo ako se primenjuje jedan od sledećih kriterijuma:*
- 1.1. ako subjekat podataka je dao svoju saglasnost za obradu ličnih podataka za jedan ili više specifičnih ciljeva; [...].**
55. Zakon br. 04/L-076 o policiji, član 2. stav 2. utvrđuje: „*Policijski službenici izvršavaju svoja ovlašćenja i obavljaju svoje dužnosti na zakonit način, zasnovani na Ustavu, drugim zakonima na snazi i na Kodeksu etike sastavljenog od strane policije Republike Kosovo i usvojenim od strane Ministarstva unutrašnjih poslova*“.
56. Zakon br. 04/L-076 o policiji, član 7. stav 1. utvrđuje: „**U cilju preventive** i borbe protiv kriminaliteta i u pojačanju bezbednosti za sve zajednice koje žive u Republici Kosovo, policija komunicira i saraduje sa organima lokalne uprave, građanskim organizacijama i lokalnim zajednicama“.
57. Zakon br. 04/L-076 o policiji, član 10. kojim se utvrđuju opšte dužnosti i ovlašćenja policije, utvrđuje sledeće: „**Da zaštiti život, imovinu i da pruža bezbednost za sva lica [...]**“.
58. Zakon br. 04/L-076 o policiji, član 20. stav 1. **[Privremeno zadržanje od strane policije]**, utvrđuje: „*Policijski službenik je ovlašćen da privremeno zadrži lice kada je isto neophodno:*
- 1.1. da zaštiti lice od opasnosti i štete, posebno kada lice nema mogućnosti da se odbrani; [...].**

59. Zakon br. 05/L-036 o naknadi žrtava zločina, član 1. stav 1. utvrđuje: „Svrha ovog zakona je funkcionalizacija programa za naknadu žrtava zločina“; dok član 2. utvrđuje: „Ovaj zakon uređuje pravo na finansijsku naknadu žrtava nasilnih krivičnih dela i njihovih izdržavanih lica, organe za donošenje odluka kao i procedure za ostvarivanje prava na naknadu u domaćim i prekograničnim situacijama“. Dalje zakon u članu 6. stav 1. utvrđuje: „Nasilna dela koja ulaze u kategoriji naknadivih dela po ovom zakonu su: [...] „**silovanje**“; dok stav 2. utvrđuje: „Pored dela utvrđenih u stavu 1. ovog člana, komisija može da razmatra i odlučuje o zahtevima primljenih od lica koja tvrde da su žrtve drugih nasilnih krivičnih dela koja zbog svoje prirode i izazvane posledice mogu opravdati naknadu u skladu sa ovim zakonom, posebno ako je žrtva osetljiva žrtva“.
60. Zakon br. 02/L-37 o upotrebi jezika, član 16. stav 1. utvrđuje: Svaka osoba koja učestvuje u krivičnom ili bilo kom drugom sudskom postupku, koja ne razume ili ne govori jezik na kojem se postupak vodi, ima pravo na njegovog ili njenog jezika u postupku“.
- 16.2. „Osobe koje pripadaju zajednici čiji jezik nije maternji jezik i učestvuje u krivičnim ili drugom pravnom postupku ima pravo da tokom postupka upotrebljava njegov/njen maternji jezik“.
- 16.3. „Sudovi i istražni organi kao i drugi nadležni organi moraju osobi pomenutoj u stavu 1. i 2. ovog člana obezbediti besplatnu prevodilačku pomoć“.
- 17.1. „Svaka osoba učesnik u krivičnom postupku koja ne govori i razume jezik(e) postupka, ima pravo na podnošenje zahteva, svedočiti i saslušati činjenice o slučaju i bilo kojim dokazima protiv njega/nje na jeziku koji on/ona govori“.
- 17.2. „osoba pripadnik nacionalne zajednice koja učestvuje u krivičnom postupku ima pravo da preda zahtev, svedoči i sasluša činjenice o slučaju i sve dokaze protiv njega/nje na njegovom/njenom maternjem jeziku“.
- 17.3. „Sudovi i istražni organi kao i drugi nadležni organi uključeni u krivičnoj proceduri moraju obezbediti osobama pomenutim u stavu 1. i 2. ovog člana besplatnu prevodilačku pomoć“.
61. Zakon br. 02/L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama, član 1. izrazom „**Službenik socijalnih usluga**“ podrazumeva: „Stručni radnik za socijalne i porodične usluge koji ima adekvatnu kvalifikaciju, dozvolu za taj rad, a upisan je u registar Saveta za socijalne i porodične usluge kao kvalifikovana osoba iz oblasti socijalnog rada, **psihologije**, sociologije, prava, pedagogije ili druge oblasti koja je tesno povezana sa socijalnim i porodičnim uslugama“.
62. Zakon br. 04/L-081 o izmenama i dopunama Zakona br. 02/L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama, član 1. stav 3. utvrđuje: „Lice u stanju potrebe znači svako lice na teritoriji Kosova bez obzira na njegov status ili zemlju porekla, koje ima potrebu za socijalnim uslugama zbog [...] **opasnosti od iskorišćavanja ili zloupotrebe ili iz nekog drugog razloga koje dovode ljude u stanju potrebe** [...]“.
63. Zakon br. 02/L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama, član 7. stav 6. utvrđuje: „CSR je obavezan da uradi stručnu ocenu za svakog pojedinca ili porodicu koja živi ili se nalazi **na njegovom području**, a koja traži pomoć od njega ili mu na drugi način stavlja do znanja da imaju potrebu za socijalnim i porodičnim uslugama“.

64. Član 13. stav 1. ovog zakona „Zaštita ugroženih odraslih lica“ predviđa da: „U slučajevima kada CSR saznaje da ima dokaza da određeno odraslo lice nije u stanju voditi brigu o sebi zbog ograničene psihofizičke sposobnosti, starosti zapostavljanja, iskorišćavanja ili zloupotrebe od strane drugih osoba, straha ili drugih ugroženo do te mere da je poslovno nesposobno, direktor CSR na čijem području živi ili se nalazi, neodložno treba preduzeti sve potrebne mere za obezbeđenje njegove sigurnosti“ i stav 2. „Ako postoji opravdani osnov za sumnju da je ugroženo lice poslovno nesposobno i da mu je potrebna zaštita od ozbiljne opasnosti, direktor CSR treba da podnese sudu zahtev za izdavanje starateljskog naloga.“
65. Zakon br. 03/L-164 o finansiranju posebnih programa stanovanja u Republici Kosovo, član 3., propisuje: „Obezbeđenje stanovanja vrši se preko finansiranja posebnih programa stanovanja“, dok član 19., stav 1.2., ovog zakona propisuje: „Programi za stanovanje mogu se finansirati od: [...] **opštinskih prihoda, namenjenih za stanovanje.**“
66. Zakon o kojem je reč, član 25. [Odgovornosti opština], stav. 1., propisuje da za sprovođenje ovog zakona, Opština vrši: *“identifikaciju potreba za stanovanje, prema izrađenim programima, za stanovništvo pod njihovom teritorijalnom jurisdikcijom na osnovu ovog Zakona“*; dok stav 2. Propisuje da Opština vrši: *„izradu trogodišnjih programa i projekata za stanovanje, oslanjajući se na finansijske izvore“*; i stav 3. propisuje da Opština vrši: *„obezbeđenje zona za građenje i snabdevanje placeva sa infrastrukturom, u sprovođenju programa za stanovanje.“*
67. Takođe, Zakon br. 03/L-040 o lokalnoj samoupravi, član 17., navodi: *„Opština ima potpunu i isključivu nadležnost u pogledu brige o lokalnim interesima, poštujući pri tom standarde predviđene važećim zakonodavstvom iz sledećih oblasti: tačka k): „Pružanje porodičnih i drugih socijalnih usluga kao što su: zaštita osetljivih i nemoćnih osoba, porodična zaštita, zaštita dece, briga o starijima, uključujući registraciju i licenciranje ustanova koje vode brigu o njima, prijem radnika u radni odnos, isplata plata i obuka stručnih socijalnih radnika“; tačka l): „javni smeštaj“.*

III. PRAVNA ANALIZA

68. Ustav, kao najviši pravni akt, štiti i garantuje ljudska prava i osnovne slobode, stoga je u interesu funkcionisanja države vladavine pravde za praktično sprovođenje i ostvarivanje ovih prava. Ustavne garancije služe zaštiti ljudskog dostojanstva i zakonske države. Ustav, u članu 1., stav 2., propisuje da je *Republika Kosovo država svojih državljana* i kao takva *Vlast Republike Kosovo se zasniva na poštovanju prava i sloboda svojih građana i svih lica unutar njenih granica*. Prethodno izveštavanje za gđu Z.S. da je muškarac obučen kao žena, pa se u to vreme pričalo o nekim informacijama o seksualnoj orijentaciji, stvarajući razne homofobne predrasude. PK, kao i mediji, objavili su informaciju baš o nacionalnosti osobe Z. S. Ombudsman skreće pažnju svim institucijama da Ustav jasno kaže da je *Republika Kosovo država svojih državljana* i da je u tim slučajevima dovoljno da se utvrdi državljanstvo Republike Kosovo osobe/osoba.
69. Ustav u članu 21. izričito propisuje obavezu svih organa da poštuju slobode i prava drugih ljudi, tako da je ovo načelo imperativ i trebalo bi ga poštovati sve, uključujući ovde i institucije gonjenja, onih policijskih kao i one koje pružaju socijalne usluge.

70. Ustav Republike Kosovo, u članu 35. [**Sloboda kretanja**], stav 1., propisuje: „**Državljeni Republike Kosovo i stranci koji su zakoniti stanovnici Kosova, imaju pravo na slobodno kretanje i izbor stanovanja u Republici Kosovo.**“ Sloboda kretanja, kao jedno od osnovnih prava svakog čoveka, takođe je proglašena članom 13. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima. Na osnovu ovog međunarodnog instrumenta može se shvatiti da svima koji legalno borave na teritoriji države je zagarantovano pravo na slobodu kretanja i izbor prebivališta unutar granica te države.
71. U smislu odredbe iz člana 3. Konvencije, Ombudsman podseća da, u skladu sa članom 53. Ustava, zagarantovana osnovna ljudska prava i slobode građana prema ovom Ustavu se tumače u skladu sa sudskim odlukama iz Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: Evropski sud).
72. Evropski sud je više puta izjavljivaio da je ovo jedna od najosnovnijih vrednosti demokratskog društva. On zabranjuje sa apsolutnim izrazima mučenje kao i nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje, bez obzira na okolnosti i ponašanje žrtve. Postupanje se smatra „ponižavajuće“ u smislu člana kada ima za cilj ponižavanje ili poniznost osobe, pokazujući nepoštovanje i uvredu dostojanstva, a smatra se da uzrokuje kod žrtve osećaj straha, trepeti ili inferiornosti, što dovodi do sloma njegovog moralnog i fizičkog otpora. Međutim, Evropski sud je podsetio da iako ne postoji takav cilj, ne može se konačno isključiti povreda člana 3. Sud je posebno napomenuo da **javna priroda postupka** može biti relevantan ili otežavajući faktor prilikom procene ukoliko postupanje je bilo „ponižavanje“ u smislu člana 3 (vidi slučaj *Svinarenko i Slyadnev protiv Rusije*, 17. jul 2014. godine).
73. Zakon br. 05/L-021 o zaštiti od diskriminacije, u članu 1., propisuje cilj ovog zakona, prema kome ovaj zakon ima za ciljem: „*Uspostavljanje jednog opšteg okvira za sprečavanje i borbu protiv diskriminacije po osnovu nacionalnosti ili veze sa nekom zajednicom društvenog ili nacionalnog porekla, rase, etničke pripadnosti, boje kože, rođenja, porekla, pola, rodne pripadnosti, rodnog identiteta, seksualnog opredeljenja, jezika, državljanstva, religije i verskih ubeđenja, političke pripadnosti, političkog ili drugog mišljenja, socijalnog ili ličnog stanja, starosnog doba, porodičnog ili bračnog statusa, trudnoće, porodiljstva, imovinskog stanja, zdravstvenog stanja, ograničene sposobnosti, genetskog nasleđstva ili na drugoj osnovi, u cilju sprovođenja principa jednakog tretmana.*“ Takođe, ovaj zakon propisuje vrste nejednakog tretmana, među ostalim i , podsticaj za diskriminisanjem, što se smatra diskriminisanje na propisanim osnovama u članu 1. Ovog zakona, i uključuje **svako promovisanje mržnje** kada se to radi namerno kao i propisuje **višestruku diskriminaciju**, koja se javlja kada je diskriminacija zasnovana na bilo kojoj kombinaciji po osnovama koje uređuje ovaj zakon⁵. Shodno tome, Ombudsman izražava zabrinutost zbog toga što je žrtva Z.S., iako se njeno ime i prezime podnelo u PK i medijima sa inicijalima, od PK ne bi trebala da se zahteva da utvrđuje etničku pripadnost žrtve ili druge karakteristike žrtve u njihovim javnim izjavama. Objavljivanje takvih informacija je takođe u suprotnosti sa važećim Zakonom o zaštiti ličnih podataka, o kom delu će biti reči u nastavku.
74. Krivični zakonik Republike Kosovo propisuje: „**Ko neovlašćeno fotografiše, ili na filmu, video snimku ili neki drugi način snimi drugog u njegovom stanu ili na drugom mestu**

⁵ Zakon br. 05/L-021 o zaštiti od diskriminacije, član 4., stav 1.4 i stav 1.10.

gde to lice može osnovano da očekuje poštovanje svoje privatnosti, i time suštinski povredi tuđu privatnost, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) do tri (3) godine⁶.” Dakle, Krivični zakonik zabranjuje svakome ko god bio on/ona, da to učini bez odobrenja. U ovom slučaju je dovoljan samo pristup društvenim mrežama na Internetu ili nekim portalima, i da vidiš na video snimku prouzrokovani napad na nju, u oba slučaja - u Lipljanu i Uroševcu. Takođe, slike žrtve su desetinama puta podeljene na društvenim mrežama i portalima, uključujući na televizijskim medijima.

75. Objavljivanje netačnih i neproverenih vesti, kao što su to objavili pojedini mediji, kao i tvrdnje nekih mladih da je žrtva opasna, krade decu i druge neistinite optužbe trebalo bi da budu alarm za organe gonjenja (Državnog tužilaštva) za pokretanje krivičnog postupka. Ombudsman navodi da Državno tužilaštvo još nije pokrenulo slučaj za pokretanje istrage protiv medija i osoba koje su objavile netačne informacije, kako je definisano Zakonikom br. 04/L-123 o krivičnom postupku, koji u članu 6. stav. 2., definiše: *“Krivični postupak se pokreće samo na osnovu odluke državnog tužioca ako postoji razumna sumnja da je izvršeno krivično delo.”*
76. Zakonik o krivičnom postupku propisuje: *„Državni tužilac može pokrenuti krivični postupak u skladu sa stavom 2. ovog člana po prijemu informacija od policije, druge javne institucije, privatne institucije, građana, sredstava javnog informisanja ili na osnovu informacija dobijenih iz drugog krivičnog postupka po prigovoru ili predlogu oštećenog lica.“* Ombudsman smatra da se podaci objavljeni u medijima u ovom slučaju smatraju dovoljnim da državni tužilac pokrene istragu o objavljivanju podataka o osobama, fotografijama, video zapisima napada na žrtve Z. S.
77. Protokol Saveta Evrope (2003) o govoru mržnje, koji je usvojen u primeni Konvencije o kriminalu u oblasti kibernetike u cilju borbe protiv mržnje na internetu. Dva osnovna cilja ovog protokola je usklađivanje krivičnog prava u borbi protiv rasizma i ksenofobije na internetu i drugo, unapređenje međunarodne saradnje u ovoj oblasti. Prema protokolu, govor mržnje na internetu podrazumeva: *„Rasističku ili ksenofobičnu motivisanu pretnju putem računarskog sistema“.* Dok, kao rasistički i ksenofobični materijal se smatra: *„Svaki pisani materijal, svaka fotografija ili drugo predstavljanje ideja i teorija koje predstave, promovišu ili izaziva mržnju, diskriminaciju ili nasilje protiv pojedinca ili grupe pojedinaca na osnovu: rase, boje, roda ili nacionalnog ili etničkog porekla kao i religije ukoliko se koristi kao izgovor za bilo koji od ovih faktora.“*
78. Treba napomenuti da ovaj osnov je prihvaćen i u većini krivičnih zakona država, inkriminirajući kao krivično delo izazivanje mržnje (kao što je definisano i u Krivičnom zakoniku Republike Kosovo, odnosno krivično delo „Izazivanje razdora i netrpeljivosti“ (član 141).
79. Na osnovu informacija dobijenih od predstavnika NKM-a, sadašnji Zakon o Nezavisnoj komisiji za medije ne daje ovoj instituciji ovlašćenje da prati onlajn portale na internetu, Ombudsman će naglasiti pravnu analizu što se tiče uglavnom televizija i obaveze utvrđene Zakonom br. 04/L-44 o Nezavisnoj komisiji za medije i Kodeksom etike za pružaoce medijskih usluga (PMU) u Republici Kosovo, KKPM-2016/03. Ombudsman

⁶ Krivični Zakonik br. 06/L-074 Republike Kosovo, član 202. stav 1.

navodi da mnogi televizijski kanali su prikazali fotografije i snimke napada u Lipjanu i Uroševcu na žrtvu. Takve slike su i do dan danas dostupne javnosti.

80. Zakon br. 04/L-44 o Nezavisnoj komisiji za medije, koji ima za cilj utvrđivanje nadležnosti Nezavisne komisije za medije (u daljem tekstu NKM), u cilju promovisanja razvoja zdravog tržišta audiovizuelnih medijskih usluga, koje služe svim građanima Republike Kosova. NKM utvrđuje kao nezavisni organ koji je odgovoran za regulisanje, upravljanje i nadzor frekvencijskog spektra. NKM uređuje prava, obaveze i odgovornosti fizičkih i pravnih lica koja pružaju audio i audiovizuelne medijske usluge, dok Etički kodeks za pružaoce medijskih usluga (PMU) u Republici Kosovo SNKM-2016/03 utvrđuje osnovna pravila pružaoca medijskih usluga
81. Prema ovom Kodeksu, **PMU ne treba da emituju materijal** koji promoviše ili podstiče zločine ili kriminalne aktivnosti, ili koji **sadrži rizik od izazivanja štete, koja može biti smrt, povreda, oštećenje imovine ili bilo koji oblik nasilja**. Objavljeni prikazi na nekoliko televizijskih kanala na Kosovu u kojima se nalaze napadi na žrtvu u Lipjanu i Uroševcu, u suprotnosti su sa propisanim odredbe ovog Kodeksa.
82. Prema ovom Kodeksu, PMU-i moraju da izveštavaju tačne vesti i nepristrasno ih prikazati. Oni ne treba da prenose materijal za koji znaju ili trebaju znati da je neistinit ili varljiv. Neke medije su izveštale da ta osoba je opasna i da otima decu. PK je pritvorila žrtvu gde nakon provere u sistemu PK je pronađeno da ta osoba nema neku kriminalnu prošlost i ne predstavlja opasnost po društvu⁷.
83. U demokratskim zemljama, u principu, sloboda izražavanja, odnosno sloboda medija, garantovana je (ustavom i zakonima) od zloupotrebe onih koji imaju vlast, i ne može biti cenzure ovog osnovnog prava. Ali u svim demokratskim zemljama, zakonom se takođe postavljaju i granice korišćenja ovog prava za izbegavanje zloupotrebe, posebno u pogledu klevete i uvrede putem medija, davanja neistinitih vesti kako bi se naštetilo dostojanstvu i ugledu jedne osobe, širenje govora mržnje, ugrožavanje javne bezbednosti itd.
84. Međunarodni i regionalni sudovi, mehanizmi i konvencije za ljudska prava priznaju da se sloboda izražavanja može ograničiti zakonom na određenim načinima, strogo definisanim i u određenim okolnostima. Ograničenja prilikom ostvarivanja slobode izražavanja ne mogu ugroziti pravo.⁸
85. Visoki sud u Italiji, postavio je tri osnovna kriterijuma u vezi sa garantovanjem drugih prava, naročito zaštite ljudskog dostojanstva od klevete i uvrede, kako bi se ograničila sloboda izražavanja, kao što su: **istinitost, uzdržanost i javni interes**.
86. Ombudsman takođe podseća da eventualne povrede odredaba ovog Kodeksa treba da se procesiraju i sankcionišu na osnovu zakona o NKM-u. Sankcije predviđene ovim kodeksom uključuju, između ostalog, izricanje novčane kazne u iznosu ne manjoj od hiljadu (1.000) evra i ne više od sto hiljada (100.000) evra; promena uslova licence emitera; prekide ili odbijanje dozvole za emitovanje. Ali u konkretnom slučaju, NKM je postupio donoseći relevantne odluke za nekoliko televizijskih kanala, putem kojih je

⁷ Prema članku: "Policija poriče da romkinja je počinila krivična dela, njeni sliku su proširili neki mladi ljudi radi ismejavanja", objavljeno u portal Koha.net dana 29. maja 2019. godine.

⁸ Vidi Mapu puta EU-a, tačka 19.

izrekla samo primedbu, obavezujući ih da ubuduće posvete dužnu pažnju zaštiti identiteta i integriteta osoba, kao što je trebalo da se desi u slučaju žrtve Z.S.

87. Ombudsman takođe izražava zabrinutost da je objavljivanje na društvenim mrežama i medijima video snimka kao i fotografija žrtve takođe je u suprotnosti sa Zakonom br. 06/L-082 o zaštiti ličnih podataka. Objavljivanje takvih slika, u kojima se vidi čin nasilja nad dotičnom osobom, ozbiljno šteti dostojanstvu žrtve. Ovim zakonom je definisan izraz „**lični podatak**“ i ima značenje: *“Svaka informacija koja se odnosi na fizičko lice čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi (‘subjekat podataka’); fizičko lice čiji se identitet može utvrditi je lice koje se može identifikovati, direktno ili indirektno, naročito čiji identitet se može utvrditi na osnovu imena, identifikacionog broja, podataka o lokaciji, on line identifikatora ili jednog ili više specifičnih faktora koji se odnose na fizički, psihološki, genetski, mentalni, ekonomski, kulturni ili društveni identitet tog fizičkog lica.”* Iako ovaj zakon fotografiju izričito ne definiše kao lični podatak, ipak, iz razrade koja se može vršiti na definiciju gore navedenog pojma, može se shvatiti da se ipak i fotografija može smatrati kao i lični podatak, jer: *“Svaka informacija koja se odnosi na fizičko lice [...]koje se može identifikovati, direktno ili indirektno.”* Stoga Ombudsman smatra da fotografija, a štaviše i video snimci napada na žrtvu vršeni u Lipljanu i Uroševcu, mogu biti lični podatak ako se pozivamo na definiciju pojma „**lični podatak**“, kako je definisano Zakonom na snazi za zaštitu ličnih podataka, jer za objavljivanje fotografije i snimaka žrtve nije bilo njene saglasnosti i ovaj zakon predviđa: *“Obrada ličnih podataka je zakonita samo ako se primenjuje jedan od sledećih kriterijuma, među kojima:*

1.1. ako subjekat podataka je dao svoju saglasnost za obradu ličnih podataka za jedan ili više specifičnih ciljeva; [...].”

88. Štaviše, ovaj zakon definiše termin „**Osetljive lične podatke**“, koji ima značenje: *„Lični podaci koji otkrivaju **etničko ili rasno poreklo**, političke ili filozofske stavove, versku pripadnost, članstvo u sindikatu ili bilo koji podatak koji se odnosi na zdravstveno stanje ili seksualni život, svako učešće ili uklanjanje iz krivičnih ili prekršajnih evidencija zadržanih u skladu sa zakonom. [...].”* U konkretnom slučaju, pored objavljivanja slika i video zapisa u oba slučaja napada na žrtvu, otkrivanje etničke pripadnosti takođe predstavlja **osetljive lične podatke**. Stoga Ombudsman skreće pažnju na činjenicu da u ovom slučaju od strane PK i medija nije poštovana zaštita osetljivih podataka.

89. Zakon br. 04/L-076 o Policiji Kosova propisuje da Policijski službenici izvršavaju svoja ovlašćenja i obavljaju svoje dužnosti na zakonit način, zasnovani na Ustavu, drugim zakonima na snazi i na Kodeksu etike sastavljeno od strane policije Republike Kosovo, kao primarni zadatak propisuje: *“PK mora zaštititi život, imovinu i bezbednost svih osoba.”* Ombudsman podseća da je, pre prvog napada u Lipljanu na žrtvu 29. maja 2019. godine, od nekih građana imao informacije o boravku žrtve u Lipljanu, što je bio znak policiji Kosova da su građani koji su bili žrtva prevare zabrinuti zbog njenog prisustva u zemlji. Policija je upoznala žrtvu i nakon verifikacije je pustila bez preduzimanja bilo kakvih konkretnih radnji da je osigura, uprkos činjenici da su bili obavešteni da su građani postali žrtva prevare na socijalnim medijima. Zakon Policije Kosova, član 7., stav 1., propisuje: *„U cilju preventive i borbe protiv kriminaliteta i u pojačanju bezbednosti za sve zajednice koje žive u Republiku Kosovo, Policija komunicira i saraduje sa organima lokalne uprave, građanskim organizacijama i lokalnim zajednicama.“* Dakle,

pre svega, PK ima **mandat sprečavanja**, a što se u ovom konkretnom slučaju, a u konkretnom slučaju ne vidi se da je ispunjena zakonska obaveza. Nadalje, Zakon o Policiji Kosova, član 20., govori o privremenom zadržavanju od strane policije. Prema ovom zakonu, policijski službenik je ovlašćen da privremenoj zabrani *oda nije potrebno da zaštiti lice od opasnosti i štete, posebno kada lice nema mogućnost da se odbrani; ili Lice na privremeno zadržavanje obavesti se u vezi razloga zadržavanja i omogućava mu se da obavesti nekog člana porodice, dotičnu instituciju ili nekog poverljivog lica.*

90. Zakon br. 05/L-036 o naknadi žrtava zločina svrha ovog zakona je funkcionalizacija programa za naknadu žrtava zločina. Ovaj zakon uređuje pravo na finansijsku naknadu žrtava nasilnih krivičnih dela i njihovih izdržavanih lica, organa za donošenje odluka kao i procedure za ostvarivanje prava na naknadu u domaćim i preko graničnim situacijama. Dalje, Zakon precizira da su nasilna krivična dela, koja spadaju u kategoriju nadoknadivih dela, [...] „**silovanje**“. Ali relevantna Komisija može razmotriti i odlučiti o zahtevima primljenim od osoba koje tvrde da su žrtve drugih nasilnih krivičnih dela koja po svojoj prirodi i posledica mogu opravdati nadoknadu prema ovom zakonu, posebno ako je *žrtva osetljiva žrtva*. Ove zakonske odredbe mogu se smatrati dovoljnim da deo postupka za naknadu žrtava zločina bude i žrtva Z. S.
91. Zakon o upotrebi jezika na Kosovu utvrđuje: „*Svaka osoba koja učestvuje u krivičnom ili bilo kom drugom postupku a jezik(e) na kojem se postupak vodi ne razume ili ne govori, ima pravo na upotrebu njegovog ili njenog jezika u postupku*“. Dalje, ovim zakonom je propisano da sud i organi krivičnog gonjenja, kao i drugi organi koji su uključeni u krivični postupak treba da pružaju pomoć besplatnim prevodiocima licima iz stava 1. i 2. ovog člana⁹. Ombudsman podseća da ovaj zakon predviđa da sudovi i organi krivičnog gonjenja, kao i drugi organi koji su uključeni u krivični postupak, uključujući u ovom slučaju i Policiju Kosova, treba da pružaju besplatne prevodioce.
92. Štoviše, pozivajući se na informacije koje je PK poslala 24. septembra 2019. godine, ova institucija se poziva na zakonske odredbe, uključujući Zakonik o krivičnom postupku Kosova i član 24., stav 2.1, Pravilnika o operacijama policije Kosova, kojim se formuliše *Obaveštenje uputstva o Policiji Kosova*, kao informacija o osumnjičenom i obaveštavanje o pravima osumnjičene osobe, u tački 4 uputstva, je propisan prevodilac, gde se navodi: *"Vi imate pravo na besplatnu pomoć prevodioca ako ne razumete ili ne govorite jezik koji koristi policajac."* Međutim, Obaveštenje uputstva o Policiji Kosova se poziva uhapšenim osobama i uključuje informacije o sumnjivim osobama i poznavanja njihovih prava, ali ne i osobama koje su žrtve, kao u konkretnom slučaju žrtve Z.S. Takođe, član 24. Stav 2.1. Pravilnika o operativi PK govori o pravima uhapšenog lica, konkretno ovaj član i stav propisuje: „*Uhapšena osoba uživa sledeća prava: Pravo da bude obavestena o razlozima hapšenja na jeziku na koji on/ona razume.*“ Dakle, određuje pravo uhapšene osobe, a ne žrtve, kao u konkretnom slučaju. Štoviše, u ovom odgovoru PK navodi se da, u skladu sa odredbama zakona i podzakonskih akata i u pravcu sprečavanja diskriminacije na osnovu jezika, PK svake osobe koju intervjuje policija, koja ne govori jezikom kojim se sprovodi postupak, obaveštava se da ima pravo na besplatnu pomoć prevodioca ako ne razume ili ne govori jezik koji koristi policijski službenik, ali bez navođenja bilo kojeg podzakonskog zakona o ovom pravu na osobu sa kojom se intervjuje od strane PK-a.

⁹ Zakon br. 02/L-37 o upotrebi jezika, član 16, stav 1. i 3.

Međutim, u slučaju intervjuisanja žrtve Z.S. u PS-u Uroševcu, to nije učinjeno, dotična osoba nije dobila pravo na besplatnu pomoć prevodioca.

93. Zakon br. 04/L-081 o izmeni i dopuni zakona br. 02/L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama definiše pojam "*lice u stanju potrebe*" što podrazumeva svako lice na teritoriji Kosova bez obzira na njegov status ili zemlju porekla koje ima potrebu za socijalnim uslugama, između ostalog, zbog rizika od zlostavljanja. I u ovom konkretnom slučaju žrtva se može smatrati licem u stanju potrebe jer joj je u prvom redu potrebna nega prema njoj, jer prema obezbeđenim informacijama ona živi sama.
94. Zakon o socijalnim i porodičnim uslugama, odnosno Zakon br. 04/L-081 o izmeni i dopuni Zakona br. 02/L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama, *Lice u stanju potrebe* podrazumeva se svako lice na teritoriji Kosova bez obzira na njegov status ili zemlju porekla koje ima potrebu za socijalnim uslugama zbog toga što je [...] *rizikovano opasnosti od iskorišćavanja ili zloupotrebe ili neki drugi razlog koji čini te osobe potrebnim*. Takođe, Zakon br. 04/L-081 o izmeni i dopuni Zakona br. 02/L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama dodaje novu definiciju za „*Centar za socijalni rad (CSR)*“ što podrazumeva da su profesionalne javne institucije opštinskog nivoa, kompetentne za zaštitu građana u socijalnim potrebama, stoga žrtve, kao u konkretnom slučaju Z.S. uživa sva prava u korišćenju socijalnih usluga od strane CSR-a, gde god da se nalazi.
95. Nakon drugog napada na žrtvu koji se dogodio u Uroševcu, tokom njenog intervjuisanja u PS nije bio prisutan nijedan psiholog koji je, prema rečima predstavnika CSR-a u ovom gradu, opravdaju sa nedostatkom budžetskih sredstava. U takvim slučajevima traže pomoć Glavnog centra porodične medicine u Uroševcu, ali psiholozi u ovom centru rade od 8:00 do 14:00 h, a na dan kada se dogodio napad na žrtvu u Uroševcu, radno vreme psihologa je završilo. Ombudsman smatra da je takvo obrazloženje neosnovano i da nedostatak budžetskih sredstava ne bi trebalo da predstavlja prepreku za angažovanje psihologa u tom slučaju. Štoviše, prisustvo psihologa u takvim slučajevima je nesporno, a istovremeno je zakonska obaveza koju svaki CSR treba da poštuje. CSR u Uroševcu tvrdi je da su žrtvi kasnije ponuđeni psihološki sastanci samo u skloništim, ali da je žrtva to odbila.
96. Dalje Zakon propisuje: „*U slučajevima kada CSR saznaje da ima dokaza da određeno odraslo lice nije u stanju voditi brigu o sebi zbog ograničene psihofizičke sposobnosti, starosti zapostavljanja, iskorišćavanja ili zloupotrebe od strane drugih osoba, straha ili drugih ugroženo do te mere da je poslovno nesposobno, direktor CSR na čijem području živi ili se nalazi, neodložno treba preduzeti sve potrebne mere za obezbeđenje njegove sigurnosti.*“ Zakon o izmeni i dopuni Zakona br. 02/L-17 propisuje ako postoje opravdane osnove za sumnju da osobi u riziku nedostaje sposobnost da deluje u svoje ime i da je potrebno da se odrasla osoba zaštiti od ozbiljne opasnosti, Centar za socijalni rad mora da podnese nalog o starateljstvu pred sudom. Na osnovu informacija od Ombudsmana, CSR-ovi u Lipljanu i Uroševcu su tvrdili da nisu podneli zahteve sudovima nadležnim za izdavanje naloga o pritvoru, sa obzirom da nemaju teritorijalnu nadležnost za preduzimanje takve radnje, pošto žrtva Z.S. je iz Podujeva.
97. Prema komunikacijama predstavnika Ombudsmana sa menadžerkom slučaja iz CSR Podujevo, ni ova institucija nadležnom sudu nije podnela nikakav predlog za nalog pritvora. Međutim, zakon, kao što je gore navedeno, predviđa: „*Direktor CSR na čijem*

području živi ili se nalazi, neodložno treba preduzeti sve potrebne mere za obezbeđenje njegove sigurnosti.“ Dakle, u takvim slučajevima, kao u konkretnom slučaju, ne važi teritorijalna nadležnost. Ovaj nalaz je još dosledniji, jer ovaj zakon predviđa da je CSR dužan da vrši profesionalne procene za svakog pojedinca ili za svaku porodicu koja živi ili se nalazi na njenoj teritoriji i traži pomoć od njega, ili na drugi način podučavaju ili vide da trebaju socijalne i porodične usluge. U tom smislu, napominje se da bi socijalne i porodične usluge u ovom slučaju žrtvi mogle pružiti CSR i drugih opština u kojima je pronađena.

98. Zakon br. 03/L-164 o finansiranju posebnih programa stanovanja u Republici Kosovo predviđa da se smeštaj obezbeđuje kroz posebne programe stanovanja, između ostalog, takođe može da se finansira iz opštinskih prihoda namenjenih za stanovanje. Ovim zakonom je propisano da opština identifikuje potrebe za stanovanjem, u skladu sa programima koji su izrađeni za stanovništvo pod njihovom teritorijalnom jurisdikcijom prema ovom zakonu, i obezbeđivanju površine za izgradnju i opremanje parcele infrastrukturom, u sprovođenju stambenih programa. Stoga, nad ovom zakonskom osnovom, opština Podujevo trebalo bi da deluje na ovaj način, obezbeđujući stanovanje posebnim programima za takve slučajeve kao kod Z.S. Štaviše, Zakon br. 03/L-040 o lokalnoj samoupravi, propisuje da opštine imaju punu i isključivu nadležnost u pogledu lokalnog interesa, poštujući standarde utvrđene u važećem zakonodavstvu, uključujući pružanje porodičnih i drugih usluga socijalne zaštite, kao što su briga o ugroženima, porodično kao i javno stanovanje.

IV. KONSTATACIJE OMBUDSMANA

99. Ombudsman, na osnovu svih izvedenih dokaza i prikupljenih činjenica, kao i relevantnih zakona, utvrđuje da je u ovom konkretnom slučaju *došlo do kršenja osnovnih ljudskih prava i sloboda*, jer nadležne vlasti nisu ispunile svoje ustavne i zakonske obaveze, kao ni međunarodne standarde koji se primenjuju u Republici Kosovo, za preduzimanje konkretnih radnji u pravcu zaštite života žrtve Z.S., odnosno sprečavanje napada na nju u Lipljanu i Uroševcu. Stoga, Ombudsman smatra da nadležni državni organi nisu pružili dovoljnu zaštitu žrtvi Z.S., koja je bila izložena opasnosti i kao posledica ona je napadnuta dva puta zaredom.
100. Ombudsman nalazi da Državno tužilaštvo, ne-otvorivši slučaj samoinicijativno za istragu protiv osoba koje su prvi put na društvenim mrežama objavile fotografije žrtve Z.S., kao i objavljivanje različitih poruka od strane nekih medija, predstavlja neispunjavanje ustavnih i zakonskih obaveza.
101. Ombudsman nalazi da objavljivanje fotografija i video snimka od strane nekih portala i televizijskih medija, bez pristanka žrtve, ozbiljno ugrožava njeno dostojanstvo, dodatno ponižavajući i žrtvujući dotičnu osobu i, kao takve, su u suprotnosti sa etičkim principima i međunarodnim standardima i na taj način promovišu i izazivaju takve kriminalne aktivnosti. Takve radnje su u suprotnosti sa važećim Zakonom o zaštiti ličnih podataka, u suprotnosti su sa Zakonom o Nezavisnoj komisiji za medije i u suprotnosti su sa Etičkim kodeksom PMU.
102. U skladu sa standardom koji je utvrđen u međunarodnim dokumentima, Ombudsman privlači pažnju da su ograničenja slobode izražavanja opravdana do mere u kojoj se ne ugrožava njihovo ostvarivanje i samo onoliko koliko je neophodno da se to pravo ne

zloupotrebi na štetu drugih prava. Stoga je za postizanje takve ravnoteže potrebna posebna pažnja i izgradnja pravnog okvira i odgovarajućeg mehanizma za sprovođenje. Ovaj cilj se može postići samo na osnovu dubinskog tretmana i analize kako bi se garantovalo da se sloboda izražavanja, odnosno sloboda medija, ne zloupotrebljava u pravcu ugrožavanja ljudskog dostojanstva, privatnosti, širenja govora mržnje, netrpeljivosti i drugih štetnih posledica.

103. Ombudsman smatra da NKM, sa izricanjem prigovora protiv određenih televizijskih kanala u konkretnom slučaju, teško može uticati na odgovarajuću brigu određenih televizijskih kanala za zaštitu identiteta i integriteta žrtava u zemlji u budućnosti i postizanje drugih ciljeva utvrđenih važećim Zakonom o NKM-u, kao i Etičkim kodeksom PMU-a.

104. Ombudsman smatra da, prema Ustavu, Republika Kosovo **je država svojih građana** i, u konkretnom slučaju, objavljivanje informacija od strane nekih medija i policije Kosova o etničkoj pripadnosti žrtve Z.S., kao i predrasude o seksualnoj orijentaciji žrtve, potpuno su nepotrebni i negativno su uticali na **višestruku diskriminaciju** i posledično rezultirali u dva ponovljena napada na nju.

105. Ombudsman nalazi da nadležne vlasti nisu preduzeli mere u vezi pozitivnih obaveza prema žrtvi Z. S. U tom smislu, Ombudsman nalazi da policijska stanica u Lipljanu, koja je imala informacije od građana o prisustvu u ovom gradu osobe Z. S. pre nego što je postala meta napada, nije ispunila svoja ustavna i zakonska ovlašćenja i nije ispunila primarnu dužnost a to je zaštita života i pružanja bezbednosti za sve osobe. Prema tome, policijski službenici PS u Lipljanu nisu postigli svoj cilj da spreče napad na žrtvu. Ombudsman takođe nalazi da PS u Uroševcu kasno je pozvala zastupnika iz Kancelarije za zaštitu žrtava. Prisustvo u PS zastupnika Kancelarije za zaštitu žrtava obezbeđeno je samo na zahtev predstavnika Ombudsmana.

106. Ombudsman konstatuje da ne pružanje u PS-u u Uroševcu prevodioca jezika za žrtvu Z.S. predstavlja povreda važećih zakonskih odredbi, pre svega Zakona o upotrebi jezika, zatim Zakona o policiji Kosova i Zakona o krivičnom postupku.

107. Dana 24. septembra 2019. godine u odgovoru PK-a navedeno je da je Zakonik o krivičnom postupku Kosova i član 24, stav 2.1, Uredbe o operativi Policije Kosova, kojim se formulisalo *Obaveštenje smernica za Policiju Kosova*, kao informacija o osumnjičenom i obaveštavanje o pravima uhapšene osobe, u tački 4. smernice, propisan je prevodilac, gde se navodi: *"Imate pravo na besplatnu pomoć prevodioca ako ne razumete ili ne govorite jezik koji koristi policijski službenik."* Ali Obaveštenje smernica za Policiju Kosova odnosi se na uhapšena lica i uključuje informacije o osumnjičenicima i priznavanje njihovih prava, ali ne i prava žrtava, kao u konkretnom slučaju žrtve Z.S. Takođe, član 24, st. 2.1. Uredbe o operativi PK-a govori o pravima uhapšenog lica, posebno u ovom članu i stavu se propisuje da: *„Uhapšeno lice uživa sledeća prava: Pravo na obaveštavanje o razlozima hapšenja na jeziku koji razume.“* Dakle, definiše pravo uhapšenog lica, a ne žrtve, kao u ovom slučaju. Štaviše, u ovom odgovoru KP-a navedeno je da, u skladu sa odredbama zakona i podzakonskih akata i kako bi se zabranila diskriminacija na osnovu jezika, PK svakom licu koju je intervjuisala policija koje ne govori jezikom kojim se postupak vodi, obaveštava ga da ima pravo na besplatnu pomoć prevodioca ako ne razume ili ne govori jezik koji koristi policijski službenik, ali bez

spominjanja bilo kakvih podzakonskih akata o ovom pravu za osobu koju intervjuiše PK. Međutim, u slučaju intervjua sa žrtvom Z.S. u PS u Uroševcu nije se postupilo na takav način, dotičnoj osobi nije pruženo pravo na besplatnu pomoć prevodioca.

108. Ombudsman nalazi da CSR-i u Lipljanu, Uroševcu i Podujevu nisu bili koordinirani na potrebnom nivou i nisu pružili socijalne usluge neophodne za obezbeđivanje sigurnosti za osobu Z.S., uključujući predlog za starateljski nalog kod nadležnih sudova. CSR-i u Lipljanu i Uroševcu nisu pružili pravovremeno psihološko savetovanje dotičnoj osobi. Ne pružanje takvih socijalnih usluga od strane CSR kao i premeštaj žrtve sa jednog grada u drugi, je ponovna viktimizacija prema njoj.

109. Na osnovu zakona br. 03/L-164 o finansiranju posebnih programa stanovanja i na Zakonu br. 03/L-040 o lokalnoj samoupravi u Republici Kosovo, opština Podujevo u takvim slučajevima trebalo bi da obezbedi stanovanje kroz posebne stambene programe, jer opštine imaju pune i ekskluzivne nadležnosti u pogledu lokalnog interesa poštujući standarde utvrđene u važećem zakonodavstvu, uključujući pružanje porodičnih i drugih usluga socijalne zaštite, kao što su briga o ugroženima, porodični smeštaj kao i javno stanovanje.

110. Ombudsman, na osnovu onoga što je izrečeno, u skladu sa članom 135., stav 3., Ustava Republike Kosovo: „Ima pravo da vrši preporuke i predlaže mere, onda kada primeti kršenje prava i sloboda ljudi od strane organa javne administracije i ostalih državnih organa.“ Prema značenju člana 18., stav 1.2 Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu, Ombudsman: „(...) da skrene pažnju na slučajeve kada institucije krše ljudska prava i da podnese preporuke da se prekine sa takvim slučajevima; kao i član 18., stav 1.7: „da preporuči donošenje novih zakona u Skupštini, izmene zakona koji su na snazi i donošenje ili izmene podzakonskih i upravnih akata od strane institucija Republike Kosovo.“

PREPORUČUJE

Državnom tužilaštvu:

- U skladu sa zakonskim ovlašćenjima, da preduzme sve neophodne mere protiv svih osoba koje su direktno ili indirektno izazvale mržnju na društvenim mrežama objavljivanjem fotografija i slanjem poruka, što je izazvalo nasilje nad gospođom Z. S. i ista je bila izložena predrasudama i motivisanim napadima.

Nezavisnoj komisiji za medije:

- U skladu sa svojim zakonskim nadležnostima i ovlašćenjima da vrši strožiju kontrolu nad pružaocima medijskih usluga u Republici Kosovo sa ciljem da oni posvete potrebnu pažnju za zaštitu identiteta i integriteta žrtava.

Policiji Kosova:

- U saopštenjima za javnost i drugim komunikacijama sa javnošću, osim objavljivanja inicijala imena i prezimena osobe/ osoba obuhvaćenih u razne slučajeve, da zaštititi i druge

lične podatke, uključujući podatke o etničkoj pripadnosti, u cilju čuvanja i zaštite identiteta stranaka obuhvaćenih u slučajevima.

- Izdaje uredbu ili protokol jezika, gde bi bili navedeni i sprovedeni standardni operativni postupci za primenu jezičnih prava žrtava, prilikom njihovog pritvaranja od strane policijskih službenika, u skladu sa Zakonom o upotrebi jezika, Zakonom o Policiji Kosova i Zakonikom o krivičnom postupku.

Centrima za socijalni rad u Podujevu, Lipljanu i Uroševcu:

- Povećaju nivo saradnje i koordinacije i, u skladu sa važećim zakonskim nadležnostima i ovlašćenjima, procene ozbiljnost slučaja i razmotre mogućnost da se podnese predlog pri nadležnom sudu za starateljski nalog u takvim ili sličnim slučajevima.

Opštini Podujevo:

- U saradnji sa odgovarajućim institucijama, obezbede održivi smeštaj žrtvi Z. S., kao i da pruža druge socijalne usluge u skladu sa Zakonom o finansiranju posebnih programa stanovanja kao i sa Zakonom o lokalnoj samoupravi na Kosovu koji je na snazi.

U skladu sa članom 132., stav 3. Ustava Republike Kosovo (*“Bilo koji drugi organ ili institucija, koja sprovodi legitimnu vlast u Republici Kosovo je dužna da odgovori na zahtjeve Ombudsmana i da mu/joj predstavi sva dokumenta i informacije koje su od njega zatražena u saglasnosti sa zakonom”*) i člana 28. Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu (*“Autoriteti, kojima je Narodni Advokat uputio preporuke, zahtev ili predlog za preduzimanje konkretnih mera, uključujući i disciplinske mere, treba da odgovore u roku od trideset (30) dana. Odgovor treba da sadrži razloge u pisanoj formi o preduzetim radnjama u vezi navedenog pitanja”*), ljubazno Vas molimo da nas informišete o radnjama koje ćete preduzeti u vezi sa ovim pitanjem.

S poštovanjem,

Hilmi Jashari
Ombudsman